

Njegova ekspresionistička estetika zacijelo je prilagodljiva španjolskom tlu, na kojem se stoljećima susreću oblikovne kontradiktornosti. Stoga ne začuđuju zdepaste pravokutne galerije koje je namijenio stalnom postavu Guggenheima, odnosno umjetnicima koji se više "ne mogu braniti". Nasuprot tome, sedam galerija namijenjenih izlaganju djela suvremenih umjetnika mnogo su složenija arhitektonska zadaća, pomoću koje treba olakšati ostvarivanje veza sa stalnim prostorom. U traganju za tim (skrivenim, ali mogućim) vezama, Gehry ističe koliko je uživao u otkrivanju spojeva, za koje se nada da će ih otkriti i posjetioци. Stoga je vjerovati da će ovaj dečko poodmaklih godina i u Bilbaou ostvariti još jedan umjetnički doprinos suvremenoj arhitekturi, uz neizbježan dodir magije bez koje njegove zgrade ne bi mogle zaživjeti na pravi način.

Primljeno: 6.10.1995.

SUMMARY

Back to Museum!

by Sandra Križić Roban

The author offers a review of the project of the new Solomon R. Guggenheim museum which is now under construction in Bilbao, the capital of the Basque Provinces in Spain. The project, which is one of the additions to the Guggenheim Museum's worldwide expansion, was presented during this year's Biennial in Venice and attracted the attention of the public, if not of the press. The building was designed by Frank Gehry, one of the most interesting contemporary architects, and in the author's opinion is going to be an asset to his artistic contributions with the touch of magic to the contemporary architecture. The newly opened museums worldwide, while attracting visitors by the quality of their collections and new artistic sensations, often contribute to the revitalization of their neighborhoods, and it is to be expected in the case of Bilbao, too.

NOVI POSTAV ZBIRKE STAKLA U VICTORIA & ALBERT MUZEJU U LONDONU

Višnja Zgaga
Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb

Victoria & Albert muzej u Londonu je vjerojatno najveći i najbogatiji muzej primijenjene umjetnosti na svijetu. Umjetnički predmeti i predmeti obrta i dizajna iz Europe, Amerike, s Dalekog istoka, iz južne Azije i s Bliskog istoka jasno govore o neizmjernom bogatstvu čovjekova kreativnog izraza. Skupljeni na jednome mjestu pod imenima kraljice Viktorije i princa Alberta, koja nepogrešivo asociraju na protagoniste velike kolonijalne imperije novog vijeka, govore - što je za postojanje muzeja važnije - i o pasioniranoj strasti kolekcioniranja i predanosti ljepoti i umjetnosti, što se u Britaniji mjeri već nizom generacija.

Da bi se omogućila prohodnost kroz goleme i raznolike kolekcije (smještene u 150 prostorija), prezentiranje muzejske građe sistematizirano je na dva načina. Pod nazivom Galerije umjetnosti i dizajna obuhvaćeni su predmeti vezani vremenom ili mjestom unutar neke kulture (npr., korejska umjetnost ili američka i europska umjetnost 1800.-1900.), dovodeći tako u relaciju predmet i kulturu koja ga je proizvela. U Galerijama materijala i tehnike (npr., alabaster, oružje ili čipka) obrazlaže se (vizualizira) mijena oblika, funkcija i tehnike u pojedinome materijalu.

Za muzej koji je osnovan 1852. godine i neprekidno radi do danas, svaka promjena i odklon od tradicije predstavlja gotovo revolucionarni čin. No, čini se da je politika muzeja u odnosu na nužnu modernizaciju stalnog postava zauzela dosta pragmatičan stav: obnavljaju se samo određene izložbene cjeline, tako da se ne prekidaju ustaljene aktivnosti i djelatnosti muzeja. Otprilike jednom godišnje otvara se jedan obnovljeni segment, tematski postav. Prošle je godine Victoria & Albert Museum realizirao dva takva postava, izložbe željeza i stakla.

Predmet izložen u sklopu novog stalnog postava Zbirke stakla
Fotodokumentacija: Victoria & Albert Museum, London

Dio postava Zbirke stakla u Victoria & Albert muzeju u Londonu
Fotodokumentacija: Victoria & Albert Museum, London

Ova potonja naišla je na dosta kontroverzne recepcije te zaslužuje nešto širi osvrt.

Zbirka stakla ima 7000 predmeta, obuhvaća razdoblje od prve pojave stakla u drugom tisućljeću p. n. e. do suvremene proizvodnje, a s područja Bliskog istoka i Europe.

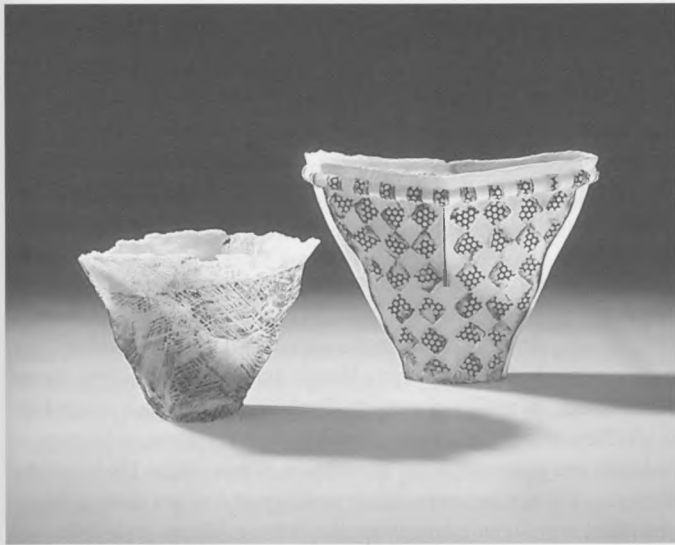
Postav zbirke stakla nije se mijenjao 50 godina (!); manji dio kolekcije bio je smješten u drvene vitrine, vrlo loše osvijetljen, tako da su uvjeti izlaganja bili ispod svih tehničkih i sigurnosnih standarda, a vizualni dojam izložbe potpuno neadekvatan senzibilitetu suvremenog posjetioća.

Osnovna ideja bila je izložiti najveći mogući broj predmeta iz kolekcije. Sve veći problemi muzeja sa čuvanjem i smještajem predmeta u depoe uvelike mijenjaju i odnos prema stalnom postavu; polazeći od činjenice da je gomilanje predmeta protivno ideji muzeja kao javne i edukativne ustanove, te da je građa na neki način javno dobro, a da se cijene adekvatne zaštite u depou povećavaju, počelo je (ponovno!) gomilanje predmeta u postav. Nastaje, dakle, obrat u pristupu muzejskoj građi i načinu njezina izlaganja: od izložaba koje su godinama čišćene od muzejskih predmeta, do povratka ideje o maksimalno mogućem izlaganju građe.

Slijedeći tu osnovnu ideju, stručni tim Muzeja odlučio se na izlaganje 80 posto zbirke (oko 6000 predmeta). Samo važniji su interpretirani, a ostali su

prezentirani kao otvoreni depo, za znalce podjednako kao i za radoznalce. Specijalnim vitrinama riješio se problem kvalitetnog izlaganja i čuvanja predmeta istodobno. Izjednačile su se, dakle, funkcije depoa i izložbenog prostora.

Prostor izložbe stalnog postava zaprema pravokutnik od 350 m², visine 6 metara. Ulična strana otvorena je nizom prozora, a bočne slobodne zidne plohe su u ogledalima. Prostorijom dominira stubište sa staklenom balustradom koje vodi u polukat, gdje je postavljen studijski depo. Umjetnička artikulacije balustrade povjerena je poznatome britanskom umjetniku stakla Dannyju Lane. Sastoji se od 140 stupova sačinjenih od tordiranih horizontalno postavljenih staklenih pločica fiksnih čeličnom konstrukcijom. Pri montaži stupova svaki od njih je još jednom zakrivljen tako da je čitav prostor dinamiziran, to više što je osvijetljen iz dva izvora. Glavna rasvjeta je stropna no i svaka vitrina ima svoje osvijetljenje. Zbroj svih tih efekata rezultirao je blještavim, titrajućim prostorom, na granici iritantnosti. Sva svojstva stakla, krhkost, transparentnost, svjetlucavost, iskričavost potencirana su stvaranjem isto takvog ambijenta. To je prostor u kojem se čovjek osjeća nelagodno i nezgrapno fizički spoznavajući sintagmu "kao slon u staklani". Glavni postav razmatra kronološki genezu stakla od Egipta do suvremenog oblikovanja. Ključ interpretacije muzejskih predmeta je kronološki slijed,

Vaza iz Zbirke stakla Victoria & Albert muzeja
Fotodokumentacija: Victoria & Albert Museum, London

funkcija predmeta, tehnika izrade i obrade, te geografska reprezentantnost. Predmeti su raspoređeni u 13 tematskih odsječaka. Kao akcenat, odnosno sinteza svakog odsječka postavljena je manja vitrina u kojoj je samo 1 ili 2 predmeta, no sa širim tekstualnim obrazloženjem. U Studijskom depou na mezaninu postavljeni su predmeti u dosta visoke i plitke vitrine, posloženi na police kao u trgovinama. Svaki predmet ima kao oznaku četveroznamenasti broj, a na početku pojedine vitrine šira je tekstualna informacija iz koje se razaznaje kontekst predmeta. Četveroznamenasti broj je šifra ulaska u softver, gdje se nalaze opširniji podaci. Kompjutori su diskretno raspoređeni u prostoru.

Kustosi su naglašavali da je nakon dosta značajne kritike zbog nepotpune dokumentacije o predmetima došlo do njihove potpuno nove inventarizacije u poseban kompjutorski program. Taj softver omogućio im je temeljit pregled i detaljno upoznavanje s kolekcijom, i bio je neizostavan početni korak u koncipiranju stalnog postava. Daljnja razrada te informatičke podloge rezultirala je korisničkim interaktivnim multimedijским programom pod nazivom Priča o staklu. Zamislen je kao jednostavan i suvremen pristup dodatnim informacijama koje se tiču materijala, tehnike i historijata stakla, korištenje programa ne zahtijeva gotovo nikakvo informatičko obrazovanje, a sadržaji koje nudi zadovoljavaju interese kako običnog posjetioca tako i stručnjaka. Program se temelji više na slici nego na tekstu, a služi se i animiranim sekvencama, kao i kratkim video-filmovima. Sadržajno obuhvaća vrlo zanimljive teme:

- devet kratkih uvodnih eseja (npr., Kratka povijest pijenja, Falsifikati i krivotvorine);
- dvije stotine remek-djela koja se pretražuju po vremenu nastanka, zemlji nastanka i upotrebi;
- prikaze različitih tehnika puhanja i ukrašavanja stakla (multimedijски prikazi);
- geografske mape od antike do danas na kojima se prati razvoj staklarskih radionica;
- listu najznačajnijih imena radionica, staklopuhača i umjetnika te rječnih tehničkih i ostalih stručnih termina.

Postavlja se pitanje valorizacije ovog projekta čija je realizacija trajala više od tri godine i na koju je utrošeno milijun funti sterlinga. Jedan krajnje sistematiziran i logično prezentiran sadržaj smješten je u ambijent velikih

umjetničkih pretenzija. Time sadržaj nije postao pristupačniji i prohodniji, nego je potisnut iritantnošću ambijenta. I razmještaj kompjutora, s uistinu vrijednim sadržajima, više se doima kao dekorativan akcent nego što je okrenut korištenju, za koje je potreban miran i relaksirajući prostor. Stoga se čini da je jedan vrijedan napor potpuno nepotrebno marginaliziran na uštrb ipak jeftine estetike.

Primljeno: 28. 8. 1995.

SUMMARY

The New Permanent Display of the Collection of Glass in Victoria and Albert Museum in London

by Višnja Zgaga

For the Victoria and Albert Museum, which was established in 1852 and is probably the largest and the richest museum of the applied arts in the world, every departure from tradition must be bordering on revolution. However, it seems that the Museum policy takes a rather pragmatic course in the inevitable modernization: about once a year it opens the one redesigned permanent display, thus avoiding the disruption of its usual activities. Last year the Museum opened the two renovated permanent displays: the exposition of the collection of

Dio staklene balustrade u prostoru Zbirke stakla
Fotodokumentacija: Victoria & Albert Museum, London

iron and the exposition of the collection of glass. The latter met with a rather controversial reception, and in authors opinion deserves to be reviewed. The collection of glass holds 7,000 items and covers the areas of the Middle East and Europe over the time span from the first appearance of glass in the second millennium B. C. down to the present. The previous permanent display had not changed in 50 years, and became inadequate to meet the sensibility of contemporary visitors. After more than three years of work on the project, inclusive of the comprehensive redocumentation and the new electronic inventorization, the permanent display opened in the 320 m² of redesigned galleries. The costs of the project totaled one million pounds.

Following the contemporary attitude that museum holdings are public property and therefore should be available to the public, the Museum decided to put on display the 80% of the collection, that is, some 6,000 items. Only the more important ones are interpreted, while the rest is presented as an open depot, available to the specialists and the general public alike, thus successfully combining the principles of good displaying with the principles of good protection. The main exposition is organized chronologically, under the 13 thematic segments. The excellently conceived and designed user friendly interactive multimedia electronic program is available to visitors, offering ample information meant for the use of specialists as well as for the use of general public.

However, the concept of designing the galleries by repeating the properties of glass - the fragility, the transparency, the brightness - was unfortunately overplayed and resulted in an overbright, almost loud general atmosphere, which makes visitors feel awkward, rather like the elephants in the china shop. Even the computers, with their excellent contents, are placed in a more decorative than inviting way. The extremely systematically and logically presented contents of the display are being overpowered by the overpretentious and irritable ambiance of the galleries.

ZBIRKA NAMJEŠTAJA U STALNOM POSTAVU MUZEJA GRADA SPLITA

Vjekoslava Sokol
Muzej grada Splita
Split

Zbirka namještaja Muzeja grada Splita nije bogata brojem predmeta, ali sadržajno ona predstavlja istinsku vrijednost. Prikuplja se od osnutka muzejskog odjela pri Gradskoj biblioteci, a potom u Muzeju, kupnjom i darovnicama. Muzeju su nudili svoj namještaj članovi mnogih uglednih obitelji koje su u kulturnom životu grada imale značajnu ulogu. Inventarne jedinice tog podrijetla jesu sjedeće garniture, spavaće sobe, škrinje i slično. Dijelovi zbirke namještaja koji su programom stalnog postava postali njegov sastavni dio, obnovljeni su i zaštićeni u konzervatorskoj radionici Muzeja grada Splita, stručno ekipiranoj u tijeku obnove i proširenja samog Muzeja. Izradi programa stalnog postava prišlo se interdisciplinarno. Cjelokupna koncepcija izlaganja i postav Muzeja uvjetovani su dispozicijom prostora Papalićeve palače i pripadajućeg sklopa zgrada. Karakter postava uvjetovan je temom izlaganja, a ta je grad Split. Stalni postav ostvaren je kronološkim odrednicama. Raspoloživi prostor uvjetovao je raspored izložaka, što znači da su u prostorno-graditeljski sklop postavljeni pripadajući izlošci. U cjelovitoj koncepciji naglasak je na Papalićevoj palači, na tzv. gotičkoj dvorani na prvom katu. Njezina reprezentativnost omogućila je polivalentnu namjenu, ali na način da se ne ugrozi osnovna muzejska namjena. Cjelokupni postav Muzeja grada Splita ostvaren je interdisciplinarnim pristupom, pa su u realizaciji, uz prof. dr. Antuna Bauera kao mentora i muzejske stručnjake, surađivali i stručnjaci zaštite spomenika i drugi stručni suradnici u svojstvu savjetnika, te projektant. Fundus zbirke namještaja omogućava uvid u prostorno vremenski razvoj od vremena gotike prema našim danima, i to primjercima tipičnima za područje južne Hrvatske, ili pak rijetkim primjercima zatečenim na istočnoj obali Jadrana. Prema tome, u ovoj zbirci prisutni su značajni europski, odnosno sjevernotalijanski proizvodi, ili pak visoki domet domaće proizvodnje. Izbor predmeta za stalni postav bila je teška zadaća jer je muzejski predmet trebao biti karakterističan za ovo podneblje, s naglaskom na morfološko-stilskim obilježjima, a aktualnim kulturnim identitetom. Kao takav trebao se uklopiti u zadani graditeljsko-prostorni sklop kao samostalno tijelo. Pošto je u tijeku sanacije muzejskog prostora otkriveno mnogo spolija s tipičnim stilskim odrednicama, to je rezultiralo izmjenom, ne sadržaja ekspozicije, već njegova uklapanja u funkciju ekspozicije. Selekcija je izvršena u korist originalnih izložaka koji jesu spomenik i u korist preglednosti izložene teme. Poštujući estetsko načelo, stilsko-morfološku cjelinu, vremenski slijed i ambijent, ostvarena je podudarnost između muzejskog postava i muzejskog prostora i graditeljskog sloga. Pristupom u prostor recepcije posjetilac biva uključen u komunikacijski proces s muzealnim predmetima, jer su u službi izložaka nenametljivo smještene ugaone klupe za sjedenje, neogotičkih stilskih oznaka. Klupe su izrađene u Veneciji 1875. godine u povodu dolaska cara Franje Josipa u Split, a bile su radene za malu palaču Cambj. Prilikom konzervacije klupa u Muzeju grada Splita, otkriven je pečat s austrijskim heraldičkim simbolima i godina izvedbe. Izvedene su u jelovini, obojene bijelo s pozlatom ukrasnih dijelova izvedenih na proboj, presvučene zagasito crvenim samtom. Konstrukcija im je okvirna, naslon kontinuirana na sjedište. Svojim postavom u prostoru recepcije, izlošci su i reprezentativno i nenametljivo eksponirani. Muzeografska pomagala, karte prostornog razvoja grada, autora prof. dr. Jerka Marasovića, dipl. ing. arh., te sažeti historijat Muzeja na hrvatskom i engleskom jeziku, zaokružuju cjelovitost uvoda u glavnu temu stalnog postava. Kretanje